UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

23 päivänä tammikuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 2011/83/EU – Etäsopimukset – 6 artiklan 1 kohdan h alakohta – Velvollisuus ilmoittaa peruuttamisoikeudesta – 8 artiklan 4 kohta – Sopimus, joka on tehty käyttäen etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten – Käsite ”rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten” – Aikakauslehden sisällä oleva kokoontaitettava lehtinen – Sellainen tilauskortti postittamista varten, joka sisältää hyperlinkin peruuttamisoikeutta koskeviin tietoihin

Asiassa C-430/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) on esittänyt 14.6.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 17.7.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Walbusch Walter Busch GmbH & Co. KG

vastaan

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: neljännen jaoston puheenjohtaja M. Vilaras, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Malenovský, L. Bay Larsen, M. Safjan (esittelevä tuomari) ja D. Šváby,

julkisasiamies: E. Tanchev,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Walbusch Walter Busch GmbH & Co. KG, edustajanaan R. Becker, Rechtsanwalt,

– Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV, edustajanaan C. Rohnke, Rechtsanwalt,

– Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, M. Hellmann, E. Lankenau ja J. Techert,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Suomen hallitus, asiamiehenään H. Leppo,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. Kellerbauer ja N. Ruiz García,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.9.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64) 6 artiklan 1 kohdan h alakohdan ja 8 artiklan 4 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Walbusch Walter Busch GmbH & Co. KG, joka on Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ja Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV, joka on sopimattomien kaupallisten menettelyjen estämiseksi perustettu yhdistys (jäljempänä Zentrale), ja joka koskee tietoja, jotka liittyvät kuluttajan peruuttamisoikeuteen ja jotka esitetään kyseisen yhtiön mainoksessa, joka on eri sanoma- ja aikakauslehtiin liitetyn kokoontaitettavan mainoslehtisen muodossa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Perusoikeuskirja

3 Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 11 artiklan, jonka otsikko on ”Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus”, 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisella on oikeus sananvapauteen. Tämä oikeus sisältää mielipiteenvapauden sekä vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia viranomaisten siihen puuttumatta ja alueellisista rajoista riippumatta.”

4 Perusoikeuskirjan 16 artiklassa, jonka otsikko on ”Elinkeinovapaus”, määrätään seuraavaa:

”Elinkeinovapaus tunnustetaan unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti.”

5 Perusoikeuskirjan 38 artiklan otsikko on ”Kuluttajansuoja”, ja siinä määrätään seuraavaa:

”Unionin politiikoissa varmistetaan korkeatasoinen kuluttajansuoja.”

Direktiivi 2011/83

6 Direktiivin 2011/83 johdanto-osan 3–5, 7, 34, 36 ja 44 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) [SEUT] 169 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa määrätään, että unioni myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkean tason saavuttamiseen toimenpiteillä, jotka toteutetaan [SEUT] 114 artiklan nojalla.

(4) – – Etäsopimusten ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyjen kuluttajasopimusten tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen on välttämätöntä, jotta saataisiin aikaan todelliset kuluttajan sisämarkkinat, joilla vallitsee asianmukainen tasapaino kuluttajansuojan korkean tason ja yritysten kilpailukyvyn välillä, samalla varmistaen, että toissijaisuusperiaatetta kunnioitetaan.

(5) – – kuluttajille annettavien tietojen ja peruuttamisoikeuden täysi yhdenmukaistaminen etäsopimusten ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtävien sopimusten osalta edistää kuluttajansuojan korkeaa tasoa ja parantaa – – sisämarkkinoiden toimivuutta.

– –

(7) Joidenkin keskeisten sääntelynäkökohtien täysi yhdenmukaistaminen lisäisi tuntuvasti oikeusvarmuutta sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajien kannalta. – – Lisäksi kuluttajat hyötyisivät korkeatasoisesta kuluttajansuojasta koko unionissa.

– –

(34) Elinkeinonharjoittajan olisi annettava kuluttajalle selkeää ja ymmärrettävää tietoa ennen kuin kuluttaja sitoutuu etäsopimukseen, muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtävään sopimukseen, muuhun kuin etäsopimukseen tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtävään sopimukseen tai muuhun vastaavaan tarjoukseen. – –

– –

(36) Etäsopimusten osalta tiedonantovaatimukset olisi mukautettava niin, että otetaan huomioon tiettyjen välineiden tekniset rajoitteet, kuten merkkimäärän rajoitukset tietyissä matkapuhelinnäytöissä tai televisiomainoksiin liittyvät aikarajoitukset. Tällaisissa tapauksissa elinkeinonharjoittajan olisi annettava ainakin vähimmäistiedot ja ohjattava kuluttaja toisen tietolähteen puoleen, esimerkiksi tarjoamalla maksuton puhelinnumero tai hyperlinkki elinkeinonharjoittajan verkkosivulle, josta tarvittavat tiedot ovat suoraan ja helposti saatavissa. – –

– –

(44) Peruuttamisoikeutta on käytetty eri jäsenvaltioissa eri tavoin, mikä on aiheuttanut kustannuksia rajat ylittävää myyntiä harjoittaville elinkeinonharjoittajille. Ottamalla käyttöön yhdenmukaistettu malliperuuttamislomake, jota kuluttaja voi käyttää, voitaisiin yksinkertaistaa peruuttamismenettelyä ja lisätä oikeusvarmuutta. Tästä syystä jäsenvaltioiden olisi pidättäydyttävä lisäämästä unioninlaajuisesti käytettävään mallilomakkeeseen mitään esitystapaan liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat esimerkiksi käytettävää kirjasinkokoa. Kuluttajan olisi kuitenkin voitava tehdä peruutus vapaamuotoisella ilmaisulla, kunhan hänen elinkeinonharjoittajalle osoittamansa ilmoitus, jossa hän ilmoittaa päätöksestään peruuttaa sopimus, on yksiselitteinen. Kirje, puhelu tai tavaroiden palauttaminen selkeällä ilmoituksella varustettuna voisivat täyttää tämän vaatimuksen, mutta todistustaakka peruuttamisesta tämän direktiivin mukaisten määräaikojen kuluessa olisi oltava kuluttajalla. – –”

7 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikkona on ”Aihe”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on myötävaikuttaa sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan saavuttamalla kuluttajansuojan korkea taso ja lähentämällä kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiä sopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjä osia.”

8 Mainitun direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

7) ’etäsopimuksella’ sopimusta, joka tehdään elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä etämyyntiä varten luodussa myynti- tai palveluntarjontajärjestelmässä ilman, että elinkeinonharjoittaja ja kuluttaja ovat samanaikaisesti fyysisesti läsnä, ja käyttäen pelkästään yhtä tai useampaa etäviestintä sopimuksen tekemiseen asti, sopimuksen tekemisen ajankohta mukaan lukien;

– –”

9 Saman direktiivin 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Etäsopimuksiin ja muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyihin sopimuksiin liittyvät tiedonantovaatimukset”, säädetään seuraavaa:

”1. Ennen kuin kuluttaja tulee sidotuksi etäsopimukseen tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyyn sopimukseen taikka vastaavaan tarjoukseen, elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle selvällä ja ymmärrettävällä tavalla seuraavat tiedot:

– –

h) jos peruuttamisoikeus on olemassa, kyseisen oikeuden käyttämiseen liittyvät ehdot, määräajat ja menettelyt 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti, sekä liitteessä I olevassa B osassa vahvistettu malliperuuttamislomake;

– –

4. Edellä olevan 1 kohdan h – – alakohdassa tarkoitetut tiedot voidaan antaa liitteessä I olevassa A osassa vahvistetun peruuttamisohjeen mallin avulla. Elinkeinonharjoittajan katsotaan täyttäneen 1 kohdan h – – alakohdassa säädetyt tiedonantovaatimukset, jos hän on toimittanut kuluttajalle nämä ohjeet oikein täytettyinä.

5. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut tiedot ovat olennainen osa etäsopimusta tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyä sopimusta, eikä niitä saa muuttaa, elleivät sopimuspuolet nimenomaisesti sovi toisin.

– –”

10 Direktiivin 2011/83 8 artiklan, jonka otsikko on ”Etäsopimuksia koskevat muotovaatimukset”, sanamuoto on seuraava:

”1. Etäsopimusten osalta elinkeinonharjoittajan on annettava 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot kuluttajalle tai asetettava ne kuluttajan saataville etäviestimelle soveltuvalla tavalla esitettyinä selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä. Jos nämä tiedot annetaan pysyvällä välineellä, niiden on oltava helposti luettavassa muodossa.

– –

4. Jos sopimus tehdään käyttäen sellaista etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, elinkeinonharjoittajan on ennen sopimuksen tekemistä ilmoitettava kyseisellä viestimellä ainakin 6 artiklan 1 kohdan a, b, e, h ja o alakohdassa tarkoitetut, ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot tavaroiden tai palvelujen pääominaisuuksista, elinkeinonharjoittajan henkilöllisyydestä, kokonaishinnasta, peruuttamisoikeudesta, sopimuksen kestosta ja toistaiseksi

voimassa olevien sopimusten osalta niiden päättymistä koskevista ehdoista. Elinkeinonharjoittajan on annettava kuluttajalle muut 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot soveltuvalla tavalla tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti.

– –

7. Elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle vahvistus tehdystä sopimuksesta pysyvällä välineellä kohtuullisen ajan kuluessa etäsopimuksen tekemisestä ja viimeistään tavaroiden toimitusajankohtana tai ennen kuin palvelun suorittaminen alkaa. Tämän vahvistuksen on sisällettävä:

a) kaikki 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot ellei elinkeinonharjoittaja ole jo antanut kyseisiä tietoja kuluttajalle pysyvällä välineellä ennen etäsopimuksen tekemistä; – –

– –”

11 Kyseisen direktiivin 9 artiklan otsikkona on ”Peruuttamisoikeus”, ja sen 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 16 artiklassa säädettyjen poikkeusten soveltamisesta muuta johdu, kuluttajalla on oikeus perusteluja esittämättä ja ilman, että hänelle koituu muita kustannuksia kuin ne, joista säädetään 13 artiklan 2 kohdassa ja 14 artiklassa, peruuttaa etäsopimus tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehty sopimus 14 päivän kuluessa.

2. Rajoittamatta 10 artiklan soveltamista tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu peruuttamisen määräaika päättyy 14 päivän kuluttua – –

– –”

12 Kyseisen direktiivin 11 artiklan, jonka otsikko on ”Peruuttamisoikeuden käyttäminen”, sanamuoto on seuraava:

”1. Kuluttajan on ennen peruuttamisen määräajan päättymistä ilmoitettava elinkeinonharjoittajalle päätöksestään peruuttaa sopimus. Kuluttaja voi tätä varten joko

a) käyttää liitteessä I olevassa B osassa vahvistettua malliperuuttamislomaketta; tai

b) antaa minkä tahansa muun yksiselitteisen ilmoituksen päätöksestään peruuttaa sopimus.

Jäsenvaltiot eivät saa asettaa malliperuuttamislomakkeelle muita muotovaatimuksia kuin liitteessä I olevassa B osassa säädetyt vaatimukset.

– –

3. Elinkeinonharjoittaja voi 1 kohdassa tarkoitettujen mahdollisuuksien lisäksi tarjota kuluttajalle mahdollisuuden täyttää ja lähettää sähköisesti elinkeinonharjoittajan verkkosivuston kautta joko liitteessä I olevassa B osassa vahvistettu malliperuuttamislomake tai mikä tahansa muu yksiselitteinen ilmoitus. Näissä tapauksissa elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle pysyvällä välineellä viipymättä vahvistus peruuttamisen vastaanottamisesta.

– –”

13 Saman direktiivin 12 artiklassa, jonka otsikko on ”Peruuttamisen vaikutukset”, säädetään seuraavaa:

”Peruuttamisoikeuden käyttäminen lakkauttaa osapuolten velvoitteet

a) täyttää kyseinen etäsopimus tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehty sopimus; tai

b) tehdä etäsopimus tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtävä sopimus tapauksissa, joissa kuluttaja on tehnyt tarjouksen."

14 Direktiivin 2011/83 liitteessä I, joka koskee "Tietoja peruuttamisoikeuden käytöstä", on A osa, jonka otsikko on "Peruuttamisohjeen malli", ja B osa, jonka otsikko on "Malliperuuttamislomake".

Saksan oikeus

15 Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB) 355 §:n, jonka otsikko on "Peruuttamisoikeus kuluttajasopimuksissa", 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Mikäli laissa myönnetään kuluttajalle tämän säännöksen mukainen peruuttamisoikeus, sopimuksentekoon kohdistuva tahdonilmaisu ei enää sido kuluttajaa eikä elinkeinonharjoittajaa, jos kuluttaja peruuttaa tahdonilmaisunsa asetetussa määräajassa. Peruuttaminen tapahtuu ilmoittamalla siitä elinkeinonharjoittajalle. Ilmoituksesta on käytävä yksiselitteisesti ilmi kuluttajan päätös peruuttaa sopimus. Peruuttamiselle ei tarvitse esittää perusteluja. Määräajan noudattamiseen riittää, että peruutusilmoitus lähetetään määräajassa."

16 BGB:n 312g §:n, jonka otsikko on "Peruuttamisoikeus", 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"Muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyjen sopimusten ja etäsopimusten tapauksessa kuluttajalla on [BGB:n] 355 §:n mukainen peruuttamisoikeus."

17 Siviililain täytäntöönpanosta annetun lain (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch) 246a §:n, jonka otsikko on "Muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyjä sopimuksia ja etäsopimuksia, rahoituspalvelusopimuksia lukuun ottamatta, koskevat tiedonantovaatimukset", 1 momentissa säädetään seuraavaa:

"_ _

2) Jos kuluttajalla on BGB:n 312g §:n 1 momentin mukainen peruuttamisoikeus, elinkeinonharjoittaja on velvollinen ilmoittamaan kuluttajalle

1. BGB:n 355 §:n 1 momentin mukaisen peruuttamisoikeuden käyttämiseen liittyvät ehdot, määräajat ja menettelyt sekä liitteessä 2 vahvistetun malliperuuttamislomakkeen,

_ _"

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Walbusch Walter Busch levitti vuonna 2014 kuusisivuista mainoslehtistä, joka oli kooltaan 19 x 23,7 cm ja joka oli eri sanoma- ja aikakauslehtien liitteenä. Kyseisessä lehtisessä oli irrotettava tilauskortti postittamista varten. Sekä tilauskortin etu- että takapuolella viitattiin peruuttamisoikeuteen, ja kortissa mainittiin niin ikään Walbusch Walter Buschin puhelin- ja faksinumero sekä internet- ja postiosoite. Mainitulla internetsivulla, joka oli www.klepper.net, esitettiin otsikon "AGB" (*Allgemeine Geschäftsbedingungen*, yleiset myyntiehdot) alla peruuttamista koskevat ohjeet ja malliperuuttamislomake.

19 Zentrale piti mainoslehtistä sopimattomana sillä perusteella, että siitä puuttuivat asianmukaisesti esitetyt tiedot kuluttajan peruuttamisoikeudesta, koska kyseisen lehtisen liitteenä ei ollut malliperuuttamislomaketta.

20 Zentrale nosti tämän vuoksi Landgericht Wuppertalissa (Wuppertalin alueellinen alioikeus, Saksa) kanteen kyseisen mainoslehtisen julkaisemisen lopettamiseksi ja vaati sille aiheutuneiden, oikeudenkäyntiä edeltäneiden kulujen korvaamista.

21 Landgericht Wuppertal hyväksyi kyseisen kanteen, mutta Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfin ylioikeus, Saksa) muutti annettua tuomiota osittain.

22 Walbusch Walter Busch teki Oberlandesgericht Düsseldorfin antamasta tuomiosta Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa).

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että vaikka postittamista varten olevan tilauskortin, joka on osa asianomaista mainoslehtistä, sekä etu- että takapuolella viitataan lakiin perustuvan peruuttamisoikeuden olemassaoloon, kyseisessä lehtisessä ei mainita millään tavoin kyseisen oikeuden käyttämiseen liittyviä ehtoja, määräaikoja ja menettelyjä eikä se sisällä malliperuuttamislomaketta.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tästä, että direktiivin 2011/83 8 artiklan 4 kohtaa voidaan tulkita kahdella eri tavalla, kun on kyse kuluttajalle annettavia tietoja koskevan velvollisuuden laajuudesta käytettäessä etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten.

25 Ensimmäisen lähestymistavan mukaan kyseistä säännöstä sovelletaan, kun etäviestimessä – abstraktisti tarkasteltuna – on luonteensa vuoksi rajoitetusti tilaa tai aikaa. Siten esimerkiksi luetteloissa ja esitteissä olisi aina esitettävä kaikki peruuttamisoikeutta koskevat tiedot, kun taas lehti-ilmoituksessa tai postikortin kokoisessa lehtisessä, jossa annetaan tilausmahdollisuus, riittäisi pelkkä maininta peruuttamisoikeuden olemassaolosta.

26 Toisen lähestymistavan mukaan ratkaisevaa olisi elinkeinonharjoittajan valitsema etäviestimen konkreettinen muoto ja erityisesti tämän päätös mainonnan välineen muotoilusta, sommittelusta, grafiikasta tai koosta. Direktiivin 2011/83 8 artiklan 4 kohdassa säädettyä poikkeusta voitaisiin soveltaa silloin, kun sellaisten kattavien tietojen esittämisellä, jotka koskevat peruuttamisoikeutta ja peruuttamismenettelyjä, saatettaisiin peittää huomattava osa eli esimerkiksi yli kymmenen prosenttia mainonnan välineen pinta-alasta.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että direktiivin 2011/83 kyseisen säännöksen tulkinnassa olisi otettava huomioon perusoikeuskirjan 16 artiklassa tunnustettu elinkeinovapaus. On erityisesti niin, että – kuten unionin tuomioistuimen 17.12.2015 antamasta tuomiosta Neptune Distribution (C-157/14, EU:C:2015:823, 67 kohta) ilmenee – koska kyseinen vapaus sisältää vapauden mainontaan, elinkeinonharjoittajan tätä tarkoitusta varten käyttämistä keinoista tekemää valintaa ei perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisesti saa suhteettomasti rajoittaa.

28 Yhtäältä velvollisuus, joka koskee sitä, että mainoksessa on esitettävä kaikki edellytetyt tiedot peruuttamisoikeudesta, voisi vaikuttaa kielteisesti siihen, miten elinkeinonharjoittaja voisi hyödyntää tiettyjä mainosviestinnän muotoja, koska olisi olemassa vaara siitä, että kyseiset tiedot hallitsevat mainosviestintää. Toisaalta tällaisessa tilanteessa kuluttajalle esitettäisiin paljon tietoa, johon tämä ei voisi perehtyä asianmukaisesti.

29 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin [2011/83] 8 artiklan 4 kohtaa sovellettaessa sen kannalta, onko etäviestimessä (tässä: mainoslehtinen, jossa on tilauskortti postittamista varten) rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, merkityksellistä se,

a) onko etäviestimessä (abstraktisti) luonteensa vuoksi rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten,

vai se,

b) onko siinä (konkreettisesti) elinkeinonharjoittajan valitsemassa muodossa rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten?

2) Onko direktiivin [2011/83] 8 artiklan 4 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan h alakohdan kanssa yhteensopivaa, että 8 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa, jossa tietojen näyttämistä varten on rajoitetusti tilaa tai aikaa, peruuttamisoikeutta koskevat tiedot sisältävät pelkästään tiedon peruuttamisoikeuden olemassaolosta?

3) Onko direktiivin [2011/83] 8 artiklan 4 kohdan ja 6 artiklan 1 kohdan h alakohdan nojalla ennen etäsopimuksen tekemistä myös siinä tapauksessa, että tietojen näyttämistä varten on rajoitetusti tilaa tai aikaa, etäviestimeen liitettävä aina direktiivin [2011/83] liitteessä I olevassa B osassa vahvistettu malliperuuttamislomake?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

30 Kysymyksillään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii lähinnä selvittämään, minkä kriteerien mukaan on arvioitava sitä, voidaanko katsoa, että sopimus on tehty käyttäen etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten direktiivin 2011/83 8 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja – tarvittaessa – miten laaja on kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan h alakohdassa säädetty peruuttamisoikeutta koskeva tiedonantovelvollisuus.

31 Aluksi on palautettava mieleen, että direktiivin 2011/83 6 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan on niin, että ennen kuin kuluttaja tulee sidotuksi etäsopimukseen tai muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa tehtyyn sopimukseen taikka vastaavaan tarjoukseen, elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle selvällä ja ymmärrettävällä tavalla tietyt kyseistä sopimusta tai tarjousta koskevat tiedot. Kun peruuttamisoikeus on olemassa, kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan h alakohdassa velvoitetaan erityisesti elinkeinonharjoittajaa toimittamaan kuluttajalle kyseisen oikeuden käyttämiseen liittyvät ehdot, määräajat ja menettelyt saman direktiivin 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti sekä saman direktiivin liitteessä I olevassa B osassa oleva malliperuuttamislomake.

32 Direktiivin 2011/83 11 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kuluttajan, joka pyrkii käyttämään peruuttamisoikeuttaan, on annettava tästä tieto elinkeinonharjoittajalle käyttämällä saman direktiivin liitteessä I olevassa B osassa olevaa malliperuuttamislomaketta tai antamalla minkä tahansa muun yksiselitteisen ilmoituksen päätöksestään peruuttaa sopimus. Kyseisen direktiivin 11 artiklan 3 kohdassa säädetään lisäksi, että elinkeinonharjoittaja voi kyseisen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen mahdollisuuksien lisäksi tarjota kuluttajalle mahdollisuuden täyttää ja lähettää sähköisesti elinkeinonharjoittajan verkkosivuston kautta joko direktiivin liitteessä I olevassa B osassa oleva malliperuuttamislomake tai mikä tahansa muu yksiselitteinen ilmoitus.

33 Kun on kyse sopimuksesta, joka on tehty käyttäen etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, direktiivin 2011/83 8 artiklan 4 kohdassa velvoitetaan elinkeinonharjoittaja yksinomaan ilmoittamaan kuluttajalle kyseisellä viestimellä ennen sopimuksen tekemistä tietyt ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot, joita tarkoitetaan kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa ja

joihin kuuluvat peruuttamisoikeutta koskevat tiedot, joista säädetään kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan h alakohdassa. Tällaisessa tapauksessa muut ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot on toimitettava kuluttajalle etäviestimelle soveltuvalla tavalla selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä esitettyinä.

34 Kuten direktiivin 2011/83 1 artiklasta, tarkasteltuna yhdessä kyseisen direktiivin johdanto-osan neljännen, viidennen ja seitsemännen perustelukappaleen kanssa, ilmenee tämän osalta, kyseisellä direktiivillä pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso takaamalla kuluttajien tiedonsaanti ja turvallisuus elinkeinonharjoittajien kanssa toteutettavissa liiketoimissa. Kuluttajansuoja unionin politiikoissa vahvistetaan lisäksi SEUT 169 artiklassa ja perusoikeuskirjan 38 artiklassa (ks. vastaavasti tuomio 2.3.2017, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main, C-568/15, EU:C:2017:154, 28 kohta).

35 Direktiivillä 2011/83 pyritään siihen, että kuluttajia suojattaisiin laajasti antamalla näille tiettyjä oikeuksia muun muassa etäsopimusten alalla. Unionin lainsäätäjän tavoitteena on sen välttäminen, että etäviestimen käyttö johtaisi kuluttajalle toimitettavien tietojen vähenemiseen (ks. analogisesti tuomio 5.7.2012, Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, 36 kohta).

36 Tiedoilla, jotka kuluttaja ennen sopimuksen tekemistä saa sopimusehdoista ja sopimuksen tekemisen seurauksista, on perustavanlaatuinen merkitys kuluttajalle (tuomio 13.9.2018, Wind Tre ja Vodafone Italia, C-54/17 ja C-55/17, EU:C:2018:710, 46 kohta). Kuluttaja nimittäin päättää näiden tietojen perusteella, haluaako hän tehdä sopimuksen elinkeinonharjoittajan kanssa.

37 Kuten direktiivin 2011/83 johdanto-osan 36 perustelukappaleessa todetaan, etäsopimusten osalta tiedonantovaatimukset olisi mukautettava niin, että otetaan huomioon tiettyjen välineiden tekniset rajoitteet, kuten merkkimäärän rajoitukset tietyissä matkapuhelinnäytöissä tai televisiomainoksiin liittyvät aikarajoitukset. Tällaisissa tapauksissa elinkeinonharjoittajan olisi annettava ainakin vähimmäistiedot ja ohjattava kuluttaja toisen tietolähteen puoleen, esimerkiksi tarjoamalla maksuton puhelinnumero tai hyperlinkki elinkeinonharjoittajan verkkosivulle, josta tarvittavat tiedot ovat suoraan ja helposti saatavissa.

38 Kun elinkeinonharjoittaja siis käyttää tiettyä etäviestintä tehdäkseen sopimuksen kuluttajan kanssa, sen saattaa olla mahdotonta toimittaa kuluttajalle kyseistä viestintä käyttäen kaikki direktiivin 2011/83 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot. Tällainen tilanne syntyy tapauksessa, jossa elinkeinonharjoittaja käyttää etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, ja nämä rajoitukset johtuvat joko asianomaisen viestimen ominaisuuksista tai elinkeinonharjoittajan taloudelliseen valintaan perustuvista rajoituksista, jotka koskevat muun muassa kaupallisen viestinnän kestoa ja käytettävissä olevaa tilaa.

39 Sen arvioiminen, onko etäviestimessä tietyssä konkreettisessa tapauksessa rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten direktiivin 2011/83 8 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tehtävä huomioiden kaikki elinkeinonharjoittajan kaupallisen viestinnän tekniset ominaisuudet. Tämän osalta on selvitettävä, voidaanko kaikki kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot esittää objektiivisesti kyseisessä viestimessä, kun otetaan huomioon viestimessä käytettävissä oleva tila ja aika sekä vähimmäiskirjasinkoko, joka on asianmukainen keskivertokuluttajalle, jolle viestintä on suunnattu. Asianomaisen elinkeinonharjoittajan tekemillä valinnoilla, jotka koskevat sen tilan ja ajan jakamista ja käyttöä, jotka sillä on käytettävissään sen etäviestimen perusteella, jota se on päättänyt käyttää, ei puolestaan ole merkitystä kyseisen arvioinnin kannalta.

40 Jos todetaan, että etäviestimessä on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, on selvitettävä, onko elinkeinonharjoittaja toimittanut direktiivin 2011/83 8 artiklan 1 ja 4 kohdan mukaisesti kuluttajalle muut kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä muuta lähdettä käyttäen.

41 Tämän osalta on todettava, että direktiivin 2011/83 8 artiklan 1 ja 4 kohdassa hyväksytyllä ratkaisulla, joka kuvataan tämän tuomion 37–40 kohdassa, pyritään varmistamaan asianmukainen tasapaino kuluttajansuojan korkean tason ja yritysten kilpailukyvyn välillä, kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa todetaan.

42 Direktiivin 2011/83 8 artiklan 1 ja 4 kohdassa säädetty tiedonantovelvollisuus mahdollistaa nimittäin sen, että kuluttaja voi saada tälle soveltuvalla tavalla ennen etäsopimuksen tekemistä tarvittavat tiedot, jotta hän voi päättää sopimuksen tekemisestä tai tekemättä jättämisestä, millä vastataan kuluttajansuojan yleisen edun mukaiseen legitiimiin tavoitteeseen kyseisen direktiivin johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa mieleen palautetun SEUT 169 artiklan mukaisesti vaikuttamatta kuitenkaan perusoikeuskirjan 11 artiklassa vahvistetun sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden tai sen 16 artiklassa vahvistetun elinkeinonharjoittajan elinkeinovapauden olennaiseen sisältöön.

43 Tämän osalta on yhtäältä todettava, että direktiivin 2011/83 8 artiklan 1 ja 4 kohdassa ei todellakaan kielletä tiettyjen viestinten käyttämistä, vaan siinä tyydytään rajaamaan – selvästi määritellyllä alalla – sellaisen kaupallisen viestinnän sisältöä, joka on tarkoitettu etäsopimuksen tekemiseen kuluttajan kanssa. Velvollisuus toimittaa kaikissa olosuhteissa kyseisen direktiivin 8 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetut tiedot koskee toisaalta vain tiettyjä tietoja, jotka on toimitettava kuluttajalle ennen etäsopimuksen tekemistä mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Kuten tämän tuomion 40 kohdassa palautettiin mieleen, saman direktiivin 8 artiklan 4 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa muut tiedot on toimitettava selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä muuta lähdettä käyttäen.

44 Kyseisiin tietoihin, jotka on kaikissa tapauksissa toimitettava kuluttajalle, kuuluvat peruuttamisoikeutta koskevat tiedot, joista säädetään direktiivin 2011/83 6 artiklan 1 kohdan h alakohdassa.

45 Peruuttamisoikeudella pyritään nimittäin suojaamaan kuluttajaa etämyynnin erityistilanteessa, jossa kuluttajalla ei ole konkreettisesti mahdollisuutta nähdä tuotetta tai tutustua palvelun ominaisuuksiin ennen sopimuksen tekoa. Peruuttamisoikeuden tarkoituksena on näin ollen korvata kuluttajalle etäsopimuksesta aiheutuva haitta myöntämällä tälle asianmukainen harkinta-aika, jonka kuluessa hänellä on mahdollisuus tutkia ja kokeilla ostettua tavaraa (ks. analogisesti tuomio 3.9.2009, Messner, C-489/07, EU:C:2009:502, 20 kohta).

46 Kun otetaan huomioon peruuttamisoikeuden tärkeys kuluttajansuojan kannalta, ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot, jotka koskevat kyseistä oikeutta, ovat perustavanlaatuisen tärkeitä kuluttajalle ja mahdollistavat sen, että tämä voi tehdä riittävien tietojen perusteella päätöksen etäsopimuksen tekemisestä tai tekemättä jättämisestä elinkeinonharjoittajan kanssa. Jotta kuluttaja voi hyötyä täysimääräisesti kyseisistä tiedoista, hänen on oltava ennalta tietoinen kyseisen peruuttamisoikeuden käyttämiseen liittyvistä ehdoista, määräajoista ja menettelyistä. Jos sopimus on tehty käyttäen etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, elinkeinonharjoittajan velvollisuutena ei ole toimittaa kuluttajalle samanaikaisesti, kun tämä käyttää tällaista viestintä, kyseisen direktiivin liitteessä I olevassa B osassa olevaa malliperuuttamislomaketta. Yhtäältä nimittäin se, että kuluttajalla on tällaisen viestimen välityksellä ennen sopimuksen tekemistä käytössään edellä mainittu lomake, ei ole seikka, joka on omiaan vaikuttamaan tämän päätökseen tehdä tai olla tekemättä etäsopimusta, ja toisaalta velvollisuus toimittaa kuluttajalle kyseinen lomake kaikissa olosuhteissa aiheuttaisi vaaran siitä, että elinkeinonharjoittajalle aiheutuisi suhteeton tai – tietyissä tapauksissa kuten puhelimitse tehdyissä sopimuksissa – jopa kestämätön taakka. Tämän osalta on todettava, että kyseisen lomakkeen toimittaminen selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä muuta lähdettä käyttäen riittää.

47 Kaikki edellä esitetty huomioiden esitettyihin kysymyksiin on vastattava seuraavasti:

– sen arvioiminen, onko etäviestimessä tietyssä konkreettisessa tapauksessa rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten direktiivin 2011/83 8 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tehtävä huomioiden kaikki elinkeinonharjoittajan kaupallisen viestinnän tekniset ominaisuudet.

Tämän osalta kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, voidaanko kaikki kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot esittää objektiivisesti kyseisessä viestimessä, kun otetaan huomioon viestimessä käytettävissä oleva tila ja aika sekä vähimmäiskirjasinkoko, joka on asianmukainen keskivertokuluttajalle, jolle viestintä on suunnattu

– direktiivin 2011/83 6 artiklan 1 kohdan h alakohtaa ja 8 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että kun on kyse sopimuksesta, joka on tehty käyttäen etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, ja kun peruuttamisoikeus on olemassa, elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava kuluttajalle kyseisellä viestimellä ennen sopimuksen tekemistä tiedot, jotka koskevat kyseisen oikeuden käyttämiseen liittyviä ehtoja, määräaikoja ja menettelyjä. Tällaisessa tapauksessa elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle kyseisen direktiivin liitteessä I olevassa B osassa oleva malliperuuttamislomake selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä muuta lähdettä käyttäen.

Oikeudenkäyntikulut

48 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sen arvioiminen, onko etäviestimessä tietyssä konkreettisessa tapauksessa rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU 8 artiklan 4 alakohdassa tarkoitetulla tavalla, on tehtävä huomioiden kaikki elinkeinonharjoittajan kaupallisen viestinnän tekniset ominaisuudet. Tämän osalta kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, voidaanko kaikki kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot esittää objektiivisesti kyseisessä viestimessä, kun otetaan huomioon viestimessä käytettävissä oleva tila ja aika sekä vähimmäiskirjasinkoko, joka on asianmukainen keskivertokuluttajalle, jolle viestintä on suunnattu.

Direktiivin 2011/83 6 artiklan 1 kohdan h alakohtaa ja 8 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että kun on kyse sopimuksesta, joka on tehty käyttäen etäviestintä, jossa on rajoitetusti tilaa tai aikaa tietojen näyttämistä varten, ja kun peruuttamisoikeus on olemassa, elinkeinonharjoittajan on ilmoitettava kuluttajalle kyseisellä viestimellä ennen sopimuksen tekemistä tiedot, jotka koskevat kyseisen oikeuden käyttämiseen liittyviä ehtoja, määräaikoja ja menettelyjä. Tällaisessa tapauksessa elinkeinonharjoittajan on toimitettava kuluttajalle kyseisen direktiivin liitteessä I olevassa B osassa oleva malliperuuttamislomake selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä muuta lähdettä käyttäen.

Allekirjoitukset